

Nr 317.

Av herr **Stendahl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till spannmålsodlingens fortsatta stödjande.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 138 föreslagit riksdagen sådana ändringar uti det mellan staten och Svenska Spannmålsföreningen, u. p. a., ingångna kontraktet, att detsamma med vissa tillägg skulle förlängas att omfatta jämväl 1933. Kungl. Maj:ts proposition bygger huvudsakligen på en av statens spannmålsnämnd i ärendet verkställd utredning och i anslutning härtill inom nämnden uppgjort förslag.

Nämndens utredning sönderfaller i tre huvudavdelningar: utredningen angående behovet av fortsatta stödåtgärder, berättelse angående föreningens verksamhet samt motiv till de föreslagna kontrakts- och stadgeändringarna. Gentemot vad nämnden anför angående behovet av ytterligare stödåtgärder torde någon erinran icke kunna göras. Fastmera torde det få anses, att fortsatta dylika åtgärder äro ofrånkomliga. Vad åter angår nämndens berättelse över föreningens verksamhet torde av vad i densamma anföres och icke anföres med all önskvärd tydlighet framgå, att skäl tala mot att såsom organ för åtgärdernas utövande i framtiden verkar en ren kvarnsammanslutning med en sådan behörighet, som tillagts spannmålsföreningen.

Erinras kan om den passus i nämndens skrivelse (sid. 43 i propositionen), som berör de mot inköpen under sommaren 1931 från alla trakter av landet återkommande anmärkningarna mot kvalitetsbestämmelserna och dessas tillämpning. Nämndens uttalande går här ut på att av föreningen såsom icke-leveransgill ansedd och på grund härav avvisad spannmål sedermera till större delen inköpts av kvarnarna, samt att de vid dessa inköp betalat lägre priser än vad föreningen skulle guldit, om spannmålen köpts av föreningen. Erinras kan vidare om nämndens uppgift på sid. 44 i propositionen, att från olika håll icke utan skärpa framhållits, att kvalitetsbestämmelserna och dessas tillämpning under våren och sommaren 1931 lämnat åtskilligt övrigt att önska och att jämväl påtalats, att föreningen anordnat uppsamlingsställen för sent och i för ringa omfattning och att i en del fall korsförsändningar av spannmål med åtföljande fraktfördyringar förekommit. Det synes anmärkningsvärt, att föreningen upprätthållit sina stränga kvalitetsvillkor, ehuru även den avvisade spannmålen kunnat användas av kvarnarna. Avsikten med spannmålsregleringen får dock icke vara, att kvarnarna indirekt beredas möjlighet att genom föreningens stränga kvalitetsvillkor i fria marknaden köpa spannmål till underpriser. De på sid. 38 i propositionen lämnade uppgifterna om antalet köp från

jordbrukare och spannmålshandlare tala för att föreningen genom lämplig organisation hade bort kunna undvika de påstådda fraktfördyrande korsför-sändningarna.

Det nämndes nyss, att föreningen synes ha upprätthållit väl stränga kvalitetsvillkor. Av betydelse i detta sammanhang är då, att på sid. 16 i propositionen upptagits de av föreningen med avseende å 1931 års skörd godtagna kvalitetsvillkoren. Nämnden uppger om dessa nya villkor, att nämnden icke är tillfredsställd med de fastställda prisavdragen, men icke kunnat utverka lindringar. Liknande upplysningar lämnas angående nämndens önsknin-gar att erhålla en sänkning av lägsta hektolitervikten. Nämnden har icke heller här blivit tillfredsställd. Samma brist på tillmötesgående har föreningen visat för framställningar och yrkanden om anordnande av ytterligare antal uppsamlingsställen. (Sid. 14 i propositionen).

Totalomdömet om inköpsverksamheten, den för den jordbrukande befolk-ningen som producerar spannmål till avsalu viktigaste delen av föreningens verksamhet, har nämnden själv givit med orden å sid. 50 i propositionen, att denna verksamhet »i betraktande av omständigheterna utfallit till-fredsställande». Något högre betyg lämnar nämnden alltså icke denna verk-samhet.

Betydelsefullt är emellertid icke allenast vad nämnden uppgivit. Än viktigare är vad nämnden icke uppgivit. Föreningens vinst- och förlusträkning är så-lunda icke intagen i berättelsen. Riksdagen kan med andra ord icke, i motsats till vad annars alltid är fallet med allmänna medel, granska föreningens utgifter i detalj. Någon detaljerad redogörelse lämnas icke heller för huru föreningens förluster vid försäljningen av den inköpta spannmålen uppstått. När föreningen genom riksdagens beslut föregående år erhöll sin monopolställning med rätt att inom vissa gränser upptaga gottgörelse för medgivande om importtillstånd, uttalades med all rätt från olika håll befogade erinringar mot utarrenderingen. Erfarenheten torde hava visat, att vissa av de uttalade betänkligheterna haft fog. Den tull, som gottgörelsen innebär, är undandragen det allmännas be-dömmande, då föreningens utredningar härom icke äro offentliga. Vad nämnden anför synes härutinnan väl knapphändigt (sid. 39 i propositionen).

Det anförda synes vara tillräckligt för att icke förlänga verksamheten. Å andra sidan torde, som tidigare sagts, fortsatta stödåtgärder vara ofrånkomliga. Tvenne utvägar ligga då närmast till hands, höjning av tullen å omalen och malen spannmål samt det system, som under sommaren 1931 tillämpades, garante-rade köp till priser, varmed producenterna skäligen kunde vara nöjda. Det måste emellertid i detta sammanhang kraftigt understrykas, att vilken utväg än väljes måste den vara av tillfällig natur. Det bör understrykas, att staten icke bör vidtaga sådana åtgärder, som direkt eller indirekt kunna verka hind-rande på producenternas strävanden att höja kvaliteten på den producerade spannmålen eller som kunna verka fördröjande på de försök som pågå för att

sammansluta den spannmålsproducerande befolkningen i uppköpsföreningar, vilka kunna lägga grunden till en rationalisering av spannmålshandeln.

Mot tullförhöjningar tala det inom riksdagen tidigare diskuterade och framhållna skälet, att man icke har garantier för att tullförhöjningen blir effektiv och kommer spannmålsproducenterna till godo. Beträffande den andra utvägen tala, såsom tidigare sagts, många skäl mot att spannmålsföreningen behålles såsom det verksamma organet. Erfarenheten har nämligen visat, att en kvarnsammanslutning icke innebär garanti för att en stödaktion i huvudsak kommer spannmålsproducenterna till godo. Tiden synes fastmera vara mogen för att staten själv genom ett av staten upprättat organ inträder såsom verkställande myndighet. Åt ett av staten upprättat organ borde därför uppdragas att utöva den verksamhet, som för ögonblicket tillkommer spannmålsföreningen. Organet skulle erhålla importmonopolet med rätt och skyldighet att upplåta importrätten till den, som erlägger stadgad importavgift och som i erforderlig utsträckning lagrat och köpt organets inhemska spannmål. Organets styrelse skulle tillsättas helt av Kungl. Maj:t, och staten skulle bidra till organets kapitalbehov genom att till detsamma överlämnades av riksgäldskontoret utfärdade obligationer. Då organet skulle äga upptaga importavgifter till täckande av sina kostnader, skulle förlust icke behöva uppstå för staten. Importavgiften skulle fastställas av Kungl. Maj:t efter organets hörande. Fullständig redogörelse angående verksamheten skulle ingivas till Kungl. Maj:t. I övriga avseenden torde spannmålsföreningens stadgar och kontrakt med staten kunna tjäna som förebild.

På grund av vad sålunda anförts får jag alltså föreslå,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 138 i vad den avser förlängning av spannmålsföreningens verksamhet att omfatta 1933 ville för sin del besluta, att de rättigheter och skyldigheter, som enligt propositionen skulle tillkomma spannmålsföreningen, i huvudsak överflyttas på ett av staten inrättat organ.

Stockholm den 9 mars 1932.

Sten Stendahl.